

Rydebäcks Tegelbruk under den danska tiden

Rydebäcks Tegelbruk byggdes och igångsattes av holländarna redan år 1622!

Bra läge för tegeltillverkning

Kuststräckan mellan Helsingborg och Landskrona erbjöd gynnsamma förhållandena för tegeltillverkning. Speciellt i Rydebäck fanns lättillgänglig lera som inte behövde bearbetas särskilt mycket då hela området låg i en bukt på havsbotten efter den sista inlandsisen drog sig tillbaka. Den öppna kusten gav fri framfart för vindarna som tor-kade teglet fort. Läget erbjöd även goda transportmöjligheter vatten-vägen.

Kungarna ägde strandmarken

Under den danska tiden fanns det ingen fast bebyggelse på Råå eller längs kusten. Kungarna ägde marken och upplät inte strandmark för bosättning. På Råå däremot fanns fiskestugor, där danska och holländska fiskare fick bo under som-maren när de fiskade. Det är kan-ske därför det blev just holländska tegeltillverkare som fick tillstånd att med kunskaper därifrån tillver-ka tegel åt den danske kungen.

En annan hypotes är att Tycho Brahe hade något med det hela att göra. Han var god vän med Chris-tian den IV av Danmark, reste ofta till Holland och fick tre hus på Rya i förläning av två danska kungar, först Fredrik den II och sedan

Christian IV fram till 1597 då han gick i landsflykt. Tegelbruket bygg-des vid stranden i Rybeck under slutet av en orolig krigstid.

Behövde tegel till slotten

Kung Christian den IV påbörjade en omfattande byggnadsverksamhet redan som ung regent och behövde tegel för sina slott. Ar-kitekterna var holländare så även här finns en koppling till Holland. Kungen gav sitt tillstånd för tegel-tillverkning genom tre privilegie-brev daterade 1621 och 1622. Mu-séet har kopior av dessa tillstånd.

Holländare byggde upp bruket

Holländarna skulle få bygga upp bruket och driva det under en tio-årsperiod. Två brev skrevs år 1622 och vid det ena brevet fick Johan van der Enden tillstånd att lämna bruket i arv till sina barn. Det står även att Kungen skulle ges förmå-nen att köpa teglet till ett 10% lägre pris.

Ägandeskapet ändrades dock snabbt de första åren och privile-giebrev utfärdades till ytterligare tre holländare innan Skåne blev svenskt vid freden i Roskilde 1658.

"Tegelladan" fanns på kartan

Generalguvernören av Skåne, Magnus Stenbocks far Gustav Otto Stenbock, bekräftade att te-gelbruket fick drivas vidare genom ett nytt dokument daterat den 17 maj 1663. Vid den tidpunkten äg-des bruket av sekreterare Jürgen Reitzner – och en man vid namn Hansson-Horster blev delägare och driftschef. På Buhrmanska kartan över Skåne 1684 kallades bruket "Tegelladan" och var det enda tegelbruk som markerats på kartan.

Bilden till vänster: Del av brevet daterat år 1621 där holländarna Johan van der Enden och Frantz Bastian, fick tillstånd att upprätta ett tegelbruk i Rybeck – att de "må sätta upp en tegelovn och tegel-gård med allt tillbehör".

Originalen finns bevarat i Fredriksdals arkiv.

